

van haar bewoners, die dit bezit graag en met fierheid tonen aan hun bezoekers.

- De smalle straat met goede lichtverhoudingen kan een betere leefbaarheid verzekeren dan de brede straat die ondertussen tot een drukke verkeersas is gepromoveerd.
- Trottoirs moeten steeds breed gehouden worden, vooral in de winkelstraten, maar ook elders. In een stad, die op de schaal van de mens als voetganger is gebouwd, moet deze voetganger de voorrang hebben op het gemotoriseerd verkeer.
- In de binnenstad dienen de appartementsgebouwen geweerd te worden.
- Bij nieuwbouw wordt in de regel niet meer dan dezelfde hoogte vergund als voorheen bestond. De waardebepaling van de grond staat dikwijls in functie van de toegelaten of verwachte hoogte.
- Water is een uniek natuurelement. Op geen enkele plaats mag het water als element in het stadsbeeld verloren gaan. Herhaaldelijk heeft men blijk gegeven het waterelement in het stadsbeeld niet voldoende te begrijpen of te waarderen.

Ach, ja, wij vergaten het er bij te zeggen: deze brochure is afkomstig van de Schepen voor Cultuur van de Stad Brugge, de Heer Ferdinand Traen.

Maar iedereen zal wel direct gemerkt hebben dat al deze principes zó toepasselijk zijn op Gent.

Het is al lang dat wij de Bruggelingen benijden...

H. C.

* * * * *

PIETER JONGLAS.

In nummer 7 van "Ghendtsche Tydinghen" werd op blz. 107, 129 en 131 de naam Jonglas vermeld. Wie was Pieter Jonglas?

Pieter Jonglas werd geboren op 19 juni 1788 te Amsterdam. In 1803 is hij reeds werkzaam als hulponderwijzer in een armenschool van zijn geboortestad. Hij behaalt het diploma van onderwijzer tweede klas in 1808. In een curriculum vitae deelt hij mede, dat hij in 1811 "verplicht werd volgens de wet de Keizer der Fransen te dienen". In een dienststaat noemt hij deze periode "service dans l'empire français et une campagne en Russie: 3 ans". In 1820 wordt Jonglas benoemd tot hoofdonderwijzer aan de opgerichte rijksschool te Gent. Intussen had Jonglas zich reeds verdienstelijk gemaakt met het schrijven van een leesmethode en van rekenboekjes. In het artikel over J.J. Steyaert hebben we reeds gezien, dat Jonglas te Gent, maar ook in de provincie Cost-Vlaanderen schoolonderwijzersgezelschappen opricht. In 1824 wordt Jonglas belast met het geven

van twee normaalcursussen per jaar; elke cursus duurt zes weken. Op aanraden van zijn vrienden blijft Jonglas in 1830 na de Belgische omwenteling te Gent. Als Nederlander verliest hij zijn betrekking aan de rijksschool. Enkele jaren later krijgt Jonglas kosteloos een deel van het atheneum ter zijner beschikking voor de oprichting van een voorbereidende school aan het atheneum. Tevens wordt hij in 1834 door het stadsbestuur belast met het geven van "onderwijskundige lessen" aan de ondermeesters van de stadsscholen. Overeenkomstig de wet van 22.9.1835 bekomt hij in 1836 de naturalisatie Vier jaar later wordt Jonglas ook belast met het geven van "onderwijskundige lessen" aan de onderwijzeressen. Tevens wordt hij benoemd tot hoofdonderwijzer van de stedelijke meisjesschool in de Blauwe Schole in de Barrestraat. Om administratieve redenen wordt hij in 1844 overgeplaatst als adjunct-hoofdonderwijzer aan de jongensschool in het gewezen kapucijnenklooster, alwaar zijn zoon reeds hoofdonderwijzer is. Na het overlijden van zijn zoon wordt Pieter Jonglas benoemd tot hoofdonderwijzer van voornoemde school. Aan het verslag van de schoolcommissie aan de gemeenteraad ontlenen we het volgende: "A l'appui de notre proposition nous avons à faire valoir non seulement les connaissances spéciales et étendues de M. Jonglas père, mais aussi les immenses services qu'il a rendu à l'enseignement primaire dans notre province et surtout dans la ville de Gand où il a introduit les meilleures méthodes d'enseignement. C'est à lui que nos écoles communales sont redevables en grande partie de la bonne réputation dont elles jouissent, car c'est par ses leçons et ses conseils qu'ont été formés presque tous les sous-instituteurs et assistants". Zeer lovende woorden, maar zeker niet overdreven als we het werk van Jonglas overzien. Jonglas schreef een groot aantal boeken voor de lagere school, waaronder rekenboeken, taalboeken, geschiedenisboekjes en leesboeken. Als in 1859 de nieuwe school op het huidige Kramersplein geopend wordt, belast de gemeenteraad Jonglas met het bestuur van de nieuwe school. 1864. Jonglas is nu 75 jaar oud en dient zijn ontslag in. In de zitting van de gemeenteraad van 18 januari 1864 stelt Prof. Laurent voor aan Jonglas een gouden medaille van 400 F te verlenen voor bewezen diensten. (huidige waarde: ongeveer 35.000 F) Op 9 mei 1864 wordt in de gemeenteraad aan Jonglas plechtig de gouden medaille overhandigd. Burgemeester Karel de Kerchove spreekt de lofrede uit in het Frans. "Depuis 44 ans vous avez non seulement puissamment contribué à l'instruction de nos classes pauvres, mais vous avez aidés efficacement dans l'organisation de nos écoles préparatoires aux écoles normales". Jonglas dankt in het Nederlands. In totaal heeft Jonglas ongeveer zestig jaar in de school gestaan. zijn leerboeken werden niet alleen te Gent, maar ook in de provincie vele jaren gebruikt. Jonglas stierf te Gent op 29 december 1871.

Om te eindigen een woordje over het werk "Aardrijks-Geschiedkundige Beschrijving van Gend voor de Jeugd" door P. Jonglas. Jonglas heeft dit werkje gratis geschreven op verzoek van de stedelijke schoolcommissie. Het boekje werd verkocht voor 40 centimes en was opgedragen aan de Heer Van Crombrughe, burgemeester, "als belangsteler in en krachtige medewerker aan het onderwijs in deze stad".

Het werk telt honderd bladzijden en bevat een plan van Gent. In een voorwoord verklaart Jonglas dat de aardrijkskunde best aanvangt met de studie van de woonplaats, omdat deze kennis meer in het bereik ligt van de kinderen, gemakkelijker wordt begrepen en de lust wekt tot verdere kennis. De tekst is ingedeeld in 32 lessen; achteraan staan per les een reeks vragen. Het werk is een schoolboek en moet dus van uit een didactisch standpunt worden beschouwd. Jonglas geeft hier blijk van een pedagogisch en didactisch talent: hij betracht bij de jeugd belangstelling en liefde voor hun geboortestad, voor hun "heem" te wekken. Het gebruik van een plan -Jonglas wakte in 1821 heel wat belangstelling bij de schoolmeesters door het laten tekenen van kaarten door de leerlingen, voorbeeld, dat door een aantal schoolmeesters werd nagevolgd - en de vragenreeksen, die als een voorloper kunnen beschouwd worden van de didactiek van het "begrijpend lezen" tonen aan dat Jonglas beschikte over een voor die tijd degelijk didactisch inzicht. Het is te betreuren, dat de lagere scholen van onze steden en gemeenten niet beschikken over leesboeken met passende teksten in verband met hun eigen heem. Blijft nog de tekst te bespreken. Het exemplaar, dat berust in het Stadsarchief, bevat de volgende geschreven mededeling: "Dit boekje is goeddeels geschreven door J.J. Steyaert. (Ut ipse miti dixit. Dec. 1853) V.D. "Deze tekst werd geschreven door Prudens Van Duyse, archivaris. De Latijnse tekst betekent "zoals hij me zelf heeft gezegd". De lectuur van het werk van Jonglas herinnert onmiddellijk aan het werk van Steyaert; de mededeling van Van Duyse moet ons ook niet bijzonder verwonderen: Steyaert kende Jonglas vanaf 1820. Deze bemerking doet niets af van de verdienste van Jonglas als onderwijzersman.

M. STEELS.

ERRATUM - Artikel J.J.Steyaert nr. 7, juli-augustus 1972

blz. 107: regel 13: lees: als primaire schoolmeester

regel 35: lees: - die de oude spelmethode moest vervangen
en op het invoeren van het simultaan onderwijs
(verbeterd onderwijs)...

Nota J.J.Steyaert schreef ook nog: Beknopte verhandeling over de voornaamste nijverheidstakken in Vlaanderen, werk, dat in 1852 onder nummer 4 verscheen als uitgave van het Willemsfonds.

* * * * *

M.S.